

УДК 378.12.4+571.15+7.071.1

ПРО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ АРХІТЕКТУРНИХ І ХУДОЖНІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Бредньова В.П., к. тех. н., доцент,
професор кафедри нарисної геометрії та інженерної графіки
Одеська державна академія будівництва та архітектури

Смичковська О.М., викладач
кафедри образотворчого мистецтва
*Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського*

Прохорец І.М., старший викладач
кафедри рисунку, живопису та архітектурної графіки
Одеська державна академія будівництва та архітектури

У роботі розглядаються питання важливості й ефективності викладання графічних дисциплін у навчанні студентів архітектурних і художніх спеціальностей, зазначені проблеми та підкреслені позитивні форми інтегративного підходу до змісту сучасної графічної освіти, наведені деякі теоретичні та практичні аспекти формування графічної культури студентів. Зазначається також, що графічні дисципліни сприяють формуванню художніх уподобань майбутніх випускників закладів вищої освіти і лежать у площині загальної духовності особистості.

Ключові слова: професійна графічна підготовка, самостійна робота студентів архітектурних і художніх спеціальностей, моніторинг якості навчання.

В работе рассматриваются вопросы важности и эффективности преподавания графических дисциплин в обучении студентов архитектурных и художественных специальностей, определены проблемы и подчеркнуты положительные формы интегрированного подхода к содержанию современного графического образования, приведены некоторые теоретические и практические аспекты формирования графической культуры студентов. Отмечается также, что графические дисциплины способствуют формированию художественных вкусов будущих выпускников высших учебных заведений и лежат в плоскости общей духовности личности.

Ключевые слова: профессиональная графическая подготовка, самостоятельная работа студентов архитектурных и художественных специальностей, мониторинг качества обучения.

Brednova V.P., Smychkovska O.M., Prokhorets I.M. ON IMPROVING THE EFFICIENCY OF PROFESSIONAL GRAPHIC PREPARATION FOR STUDENTS OF ARCHITECTURAL AND ART SPECIALTIES

The paper discusses the importance and effectiveness of teaching graphic disciplines in teaching architectural and artistic students, identifies problems and emphasizes positive forms of an integrated approach to the content of modern graphic education, presents some theoretical and practical aspects of the formation of students' graphic culture. It is also noted that graphic disciplines contribute to the formation of artistic tastes of future graduates of higher educational institutions and lie in the plane of common spirituality

Key words: professional graphic training, independent work of students of architectural and artistic specialties, monitoring of the quality of training.

Постановка проблеми. Вивчення графічних дисциплін сприяє розвитку об'ємно-просторового мислення студента, оволодінню художніми засобами реального відтворення об'єктів навколишнього середовища, виявленню в цілому структури предмета, що також сприяє активно-емоціональному сприйманню світу. Професійність майбутнього архітектора або художника визначається його теоретичними та практичними навиками, що здобуті ним

упродовж навчання, серед яких найважливішими є вміння уявляти, аналізувати та синтезувати будь-який об'єкт і екстраполювати його в ракурсі сучасних стилів і напрямків.

Постановка завдання. Основна мета дослідження визначається як пошук різних методичних та методологічних засобів для підвищення ефективності професійної графічної підготовки студентів архітектурних і художніх спеціальностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми підвищення якості та ефективності графічної підготовки у вищій школі розглядалися багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими [1; 2, с. 44–48; 8, с. 27–28; 11, с. 21–22]. Доцільно підкреслити, що компетентісно орієнтована освіта – це така її форма, що спрямована на комплексне засвоєння знань та способів практичної діяльності, завдяки яким особа успішно знаходить себе в різних галузях своєї життєдіяльності [2, с. 44–48; 5; 6; 7, с. 49–50; 8, с. 27–28; 9, с. 188–193; 10, с. 27–29]. У Законі України «Про вищу освіту» [3] зазначено, що «якість вищої освіти – це сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і зумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства». Звідси зрозуміло стає пріоритетність якісної графічної підготовки майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження. За останні роки помітно розширилося коло задач, що розв'язуються графічними методами, тому, відповідно, підвищена значущість графічних дисциплін, які закладають основи наочного уявлення та просторового мислення. Графічні зображення також є одним із важливих засобів пізнання навколишнього середовища та творчого до нього ставлення. Графічна підготовка вчить оперувати термінологією і поняттями, що пов'язані з візуалізацією інформації, тому ефективна методика викладання графічних дисциплін досить часто освітлюється на різних семінарах, конференціях і в науково-методичних роботах, присвячених проблемам вищої професійної освіти.

На сучасному етапі, в умовах збільшення об'ємів інформації з одночасним зменшенням годин аудиторної роботи, особливе значення надається оптимізації навчального процесу, тобто підвищенню якості й ефективності процесу навчання є однією з найважливіших задач вищої школи.

Основні напрямки ефективної професійної освіти розглянуті авторами на прикладі багаторічного вивчення досвіду викладання студентам першого – третього курсів графічних дисциплін в Архітектурно-художньому інституті Одеської державної академії будівництва і архітектури (ОДАБА) та в Південноукраїнському національному педагогічному університеті імені К.Д. Ушинського (ПНПУ). Для реалізації навчальних програм таких дисциплін використовувалися різні освітні технології: під час аудиторних занять – читання лекцій та проведення практичних занять, консультації, індивідуальна робота

під керівництвом викладача та позааудиторна самостійна робота. Як відомо, протягом всього періоду навчання у вищій школі студенту потрібно створити умови для формування якісних професійних графічних компетенцій. Так, наприклад, у процесі вивчення дисциплін «Нарисна геометрія», «Мистецтво шрифту», «Рисунок і живопис», «Композиція», а пізніше – «Колористика», студенти навчаються способам побудови зображень просторових об'єктів на площині, правилам реконструювання форми предмета за його проєкціями та за допомогою логічного аналізу, відпрацьовують графічні навички роботи з креслярськими інструментами, фарбами, пензликами та іншими засобами, вчать алгоритмам графічних дій у розв'язанні будь-яких практичних задач на площині тощо – все це створює основу для розвитку стійкої графічної грамотності та творчих креативних можливостей у виконанні завдань інших дисциплін, а також у майбутніх фахових спеціальностях. Але необхідно підкреслити, що, зазвичай, у студентів-першокурсників архітектурних і художніх спеціальностей відразу ж проявляється відсутність певних графічних вмінь та навиків у передачі просторової форми з натури та пропорційних особливостей у конструктивній побудові, тому що в останні десятиріччя у багатьох середніх школах відсутній предмет «Креслення». Водночас студентам-першокурсникам таких спеціальностей потрібно мати попередні хоча б початкові знання та вміння виконання і читання креслень, які раніше формувалися на уроках геометрії, малюнку і креслення – тому, на наш погляд, потрібно поширювати систему довшівських підготовчих курсів з обов'язковим викладанням «Креслення та рисунок», художніх шкіл тощо, де б закладалися основи графіки.

З нашого викладацького досвіду зрозуміло, що для позитивного рішення задачі про успішну графічну підготовку вже на початковій стадії навчання потрібна чітка організація індивідуальної та самостійної роботи студентів, яка буде спрямована на розвиток функцій окоміру, навиків спостережень і сприйняття, професійної моторики тощо. Також, на наш погляд, особливо в процесі виконання графічних завдань з рисунку, необхідним є постійний характер їхнього тематичного оновлення, що позитивно впливає на формування і розвиток вмінь і графічних навиків у вмотивованих студентів і, з погляду дидактики, такий підхід сприятиме швидшому досягненню необхідного рівня якості. Створенню просторових форм сприяє розвинуте *просторове мислення* – це складний процес, до якого належать не

лише логічні операції, але й певні дії: впізнання об'єкта, створення на цій основі адекватних форм і надалі вже – оперування графічними засобами. Ці особливості відображають багатofункціональний процес, який залежить і від індивідуальних рис студента, його власної спроможності графічно відтворювати реальні об'єкти на площині, та навпаки – за кресленням сприймати просторові форми.

Розвиток уявлення – важливіша умова оволодіння вмінням виконання й читання креслення і, в цілому, графічної діяльності. Утворення у вищій школі творчої атмосфери сприяє задоволенню намірів студентів у самостійності, активному пізнанні нового і бажанні застосувати здобуті знання на практиці, тобто найважливішим тут є творчі ідеї студентів, їх володіння конкретною проблемою, індивідуальні графічні навички тощо.

Майбутній фахівець повинен розуміти, що простір є не лише атмосферою, яка оточує споруду, а й виступає динамічним середовищем. Мета самостійної роботи студентів впливає зі змісту основної задачі навчання – підготовки компетентного фахівця зі сформованими вміннями і графічними навиками відтворення своїх творчих ідей. Студенти прагнуть досягти грамотної передачі форм, але відсутність певних знань, необхідного образотворчого досвіду призводить до гальмування розвитку креативного процесу – в будь-якому разі графічні завдання студентів є необхідною умовою розвитку їхніх інтелектуальних якостей і творчого мислення.

Нами було проведено порівняльний аналіз результатів контролю знань за підсумковою оцінкою у студентів ОДАБА і ПНПУ. Так, загальна кількість студентів, що брали участь у дослідженні, складає 162 людини, усі вони упродовж трьох семестрів були поділені на 4 групи. До групи I (n = 44), групи II (n = 48) і групи III (n = 50) входили студенти архітектурних спеціальностей ОДАБА першого – третього курсів (дисципліни «Нарисна геометрія», «Мистецтво шрифту»,

«Рисунок і живопис», «Колористика»), до групи IV (n = 20) – студенти художніх спеціальностей ПНПУ першого – другого курсів (дисципліна «Образотворче мистецтво») [4; 5; 7, с. 49–50; 10, с. 27–29] (табл. 1).

Порівняльний аналіз якості успішності проводився з урахуванням довшівської графічної підготовки. Так, необхідно відзначити, що 64% студентів здобули довшівську графічну підготовку на підготовчих курсах, у художніх школах та ін. Крім того, в дослідженні брали участь іноземні студенти: підсумкову оцінку «Відмінно» отримали 10 іноземних студентів, «Добре» і «Задовільно» – 18 і 16 іноземних студентів відповідно.

Узагальнюючи наведені результати, можна підкреслити таке: спрямованість навчального процесу студентів архітектурного і художнього профілів на пізнання та перетворення навколишнього середовища потребує постійного удосконалення технології навчання за законами краси, тому що набуття якісного рівня підготовки з графічних дисциплін досягається також і через індивідуальну самостійну роботу за допомогою виконання як академічних завдань (для закріплення основ лінійно-конструктивних побудов і світло-тіньового моделювання), так і завдань творчого характеру, орієнтованих на художнє відтворення реальності.

Відомо, що модель освіти на найближче майбуття включає до себе такий тип навчання, який характеризується значним об'ємом самостійної роботи й активним приєднанням студентів творчих спеціальностей до реальних проектів, починаючи з першого курсу, що неможливо без стійкої сформованої графічної культури – вона є найважливішою складовою частиною професійної культури фахівця. На сучасному етапі наявність графічної культури необхідна людині, що зумовлено появою значної кількості знакової, символічної, графічної та інших видів інформації у будь-якій галузі. У стислому значенні графічна культура розглядається як рівень вдосконалення, досягнутий особистістю в засвоєнні графічних

Таблиця 1

Результати контролю знань студентів за підсумковою оцінкою

Підсумкова оцінка	I група	II група	III група	IV група	Розподіл успішності	Розподіл успішності (%)
Кількість студентів (n)	44	48	50	20	162	100%
«Відмінно»	14	22	24	12	72	44%
«Добре»	18	15	18	4	55	34%
«Задовільно»	12	11	8	4	35	22%

Примітка: «Відмінно» – 90–100 балів, «Добре» – 75–89 балів, «Задовільно» – 61–74 бали

методів і способів передачі інформації, а в широкому сенсі цей термін може визначати сукупність досягнень людства в галузі створення способів відображення, зберігання та передачі геометричної, технічної та ін. інформації про навколишній світ, а також професійну діяльність із розвитку графічної мови.

На наш погляд, у вітчизняних закладах вищої освіти є суттєві пробіли у напрямку естетичної підготовки фахівців, але ж краса не лише надає духовну радість і наснагу, але й відіграє величезну пізнавальну і виховну роль, тому графічна культура як елемент професійної культури фахівця є інтегративною характеристикою єдності графічних знань, вмінь, навиків, що забезпечує також професійний творчий розвиток.

На завершення підкреслимо, що, по-перше, рівень графічної підготовки абітурієнтів значною мірою впливає на їхній майбутній вибір напрямку освіти, по-друге, відсутність довшівської графічної підготовки не лише обмежує можливості якісного навчання у закладах вищої освіти, але й суттєво знижує потенціал студента в інтелектуальній сфері, у розвитку творчих здібностей.

Висновки з проведеного дослідження. Знання навчального матеріалу графічних дисциплін є базовими у здобутті багатьох професій (архітектор, інженер будівельного, машинобудівного та ін. профілів, дизайнер, художник), тому високий рівень геометро-графічної підготовки дозволяє сформувати не тільки стійку зацікавленість у засвоєнні та оволодінні графічними компетенціями, але й дає можливість бути успішними у майбутньому.

Підсумковий аналіз результатів проведених експериментальних досліджень та моніторинг якості успішності графічної підготовки студентів наочно показав, що якісне вивчення графічних дисциплін можливе на основі комплексного підходу до навчального процесу. Тобто, по-перше, прагнення здобути найкращі результати у навчанні показують психологічно вмотивовані студенти, по-друге, необхідна дійсно якісна організація самостійної роботи студентів.

Можна констатувати, що проблеми пошуку різних методологічних і методичних засобів підвищення ефективності профе-

сійної графічної підготовки студентів архітектурних і художніх спеціальностей потребують подальших додаткових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О.В. Овчарук. К., 2004. 112 с.
2. Драч І.І. Компетентнісний підхід як засіб модернізації змісту вищої освіти. К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. 2008. Вип. 57. С. 44–48.
3. Закон України «Про вищу освіту». URL: www.mon.gov.ua.
4. Бредньова В.П. Нарисна геометрія. Конструктивні та прикладні задачі з елементами теорії: навч. посіб. Одеса: Астропринт, 2013. 196 с.
5. Бредньова В.П., Смичковська О.М. Про гуманітарну мотивацію у навчанні студентів архітектурних та художніх спеціальностей. Матер. XXII Міжнар. науково-метод. конф. «Управління якістю підготовки фахівців». Одеса, 2017. Ч. 1. ОДАБА. С. 103.
6. Bredniova V. On the improvement of the methodology of engineer staff's graphic training on the basis of optimization of psychological and pedagogical approaches Modern Tendencies in Pedagogical Education and Science of Ukraine and Israel: The Way to Integration. Ariel University. 2016. Issue 7. P. 38–42.
7. Бредньова В.П., Смичковська О.М. Моніторинг якості професійного навчання студентів архітектурно-художнього профілю. Zbiór artykułów naukowych. Warszawa, 2017. С. 49–50.
8. Бредньова В.П., Бредньов А.М. Про компетентнісний підхід до методології викладання графічних дисциплін для студентів-першокурсників будівельних спеціальностей. Матер. XXI Міжнар. наук.-метод. конф. «Управління якістю підготовки фахівців». Одеса, 2016. Т. 2. С. 27–28.
9. Бреднёва В.П., Кошарская Л.В. О формировании профессиональных компетенций будущих инженеров в процессе изучения графических дисциплин в вузе. Вісник Одеського національного морського університету. № 2 (51). С. 188–193.
10. Бредньова В.П. Про компетентнісний підхід до методології викладання графічних дисциплін у вищих навчальних закладах. Матер. Міжнар. наук.-метод. конф. «Теорія та практика управління педагогічним процесом». Одеса: ПНПУ ім. К.Д. Ушинського. 2017. С. 27–29.
11. Молнар Т.І. Теоретичні основи компетентнісного підходу як освітньої інновації. Zbiór artykułów naukowych. Warszawa, 2017. С. 21–22.